

# P R O C E D U R Y

## POSTĘPOWANIA

W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH I TRUDNYCH  
W ZESPOLE SZKOLNO – PRZEDSZKOLNYM NR 4  
W GLIWICACH

## UWAGI WSTĘPNE

### PRZYKŁADY ZDARZEŃ OBCIĄŻAJĄCYCH, KTÓRE ZMIENIAJĄ BIEG ŻYCIA PLACÓWKI I MOGĄ MIEĆ TRAUMATYCZNE SKUTKI DLA UCZNIÓW:

- różnego rodzaju zdarzenia w szkole (przemoc, uszkodzenia ciała, morderstwo, pożar, katastrofy naturalne, napad...)
- nieszczęśliwe wypadki w szkole (z ciężkimi obrażeniami lub wypadkami śmiertelnymi),
- nagłe śmierci wśród uczniów, nauczycieli, osób znanych (rodziców, rodzeństwa, przyjaciół),
- samobójstwa wśród uczniów, nauczycieli, osób znanych (rodziców, rodzeństwa itp.)
- zdarzenia z dużą ilością poszkodowanych (zwłaszcza wśród dzieci) mające miejsce także poza szkołą,
- zdarzenia, o których informacja "porusza cały świat", mimo dużej odległości terytorialnej od miejsca zdarzeń, np. ataki terrorystyczne.

W przypadku każdego takiego zdarzenia, które z powodu swojej intensywności lub obciążenia może być przeżywane przez uczniów lub nauczycieli jako trauma, konieczne są działania związane z interwencją kryzysową.

### OGÓLNE ZASADY UDZIELANIA POMOCY:

Zapewnienie dzieciom i młodzieży poczucia bezpieczeństwa i pewności. Utrzymanie rutyny dnia codziennego, które odgrywa bardzo ważną rolę, ponieważ pozwala zyskać poczucie panowania nad swoim życiem. Tak szybko, jak to możliwe, wyjaśnienie dzieciom i młodzieży, co się stało. Nikt nie powinien pozostawać sam.

- Wysłuchaj, zanim powiesz - pozwól osobom opowiedzieć o swoim doświadczaniu tej sytuacji, mówienie może bowiem pomóc im poczuć się lepiej (rozmowy w klasie; małym dzieciom można pozwolić rysować; słuchać bez zbędnego komentowania),
- Zezwól na przeżycie i wyrażenie uczuć, jakiegokolwiek by one nie były i jakkolwiek różniłyby się od tego, co Ty sam czujesz,
- Normalizuj reakcje osób - powiedz osobom, którym pomagasz, że to co czują i co się z nimi dzieje jest *"Normalną reakcją na ekstremalnie obciążającą sytuację"*, a jeśli, ze względu na wiek (dzieci) są zbyt małe, aby im to tak bezpośrednio przekazać, przekaz tę informację rodzicom i sam o tym pamiętaj,
- Daj dzieciom i młodzieży możliwość pożegnania się ze zmarłą osobą. Jeśli jednak nie potrafią w tym obszarze podjąć decyzji, pomóż im zobaczyć wiele możliwości w jaki mogą pożegnać się ze zmarłą osobą.
- Pozwólcie dzieciom i młodzieży uczestniczyć w planowaniu ceremonii pogrzebowej, np. poprzez wybór pieśni, na tę ceremonię albo wybór czy zakup kwiatów albo wspólne napisanie wspomnienia o zmarłym.
- Obniżenie osiągnięć szkolnych jest w takiej sytuacji zjawiskiem normalnym – spokojnie daj dzieciom i młodzieży czas, aby z powrotem mogli skoncentrować się na nauce,

- Nie wartościuj sposobów, w jaki dzieci i młodzież radzą sobie z żałobą ("ten płacze, a ten świruje"),
- Gdy chodzi o proces żałoby, nie tyle chodzi o cezurę czasową, podczas której żałoba powinna być przepracowana, a o to, aby osoby dotknięte tym doświadczeniem, nauczyły się żyć z sytuacją utraty.

### Gdzie szukać pomocy:

- Policja – 112, 997
- II Komisariat Policji w Gliwicach- Warszawska 35c- 32/2390200
- Straż Pożarna-998
- Pogotowie 112, 999
- Młodzieżowy Telefon Zaufania – 9288
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Gliwice, Warszawa35a- 32/2310569
- Poradnia Zdrowia Psychicznego dla dzieci – Fenix, Młyńska 8- 32/4131626
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna INTEGRARE, Zygmunowska 34- 668103445
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej Gliwice, Sikorskiego 134- 32/3355340
- Ośrodek Opieki Społecznej, Górnych Wałów, 32/ 3359600
- Wojewódzkie Centra Zarządzania Kryzysowego- 987
- Telefon alarmowy dla użytkowników telefonów komórkowych- 112,
- Infolinia Policji (połączenie bezpłatne)- 0 800 120 226

### Definicje

- **Nieletni:** Osoba w wieku od 13 do 17 roku życia, która popełniła czyn karalny Osoba do 18 roku życia zagrożona demoralizacją
- **Młodociani:** Osoby od 17 do 21 roku życia, które za popełnione przestępstwa i wykroczenia odpowiadają na takich samych zasadach jak dorośli. nawet wtedy, gdy jeszcze są uczniami szkół.
- **Demoralizacja:** Wszelkie czyny i zachowania, wskazujące na destrukcję moralną młodego człowieka. Efektem postępującej demoralizacji jest popełnianie czynów karalnych.

### Przykłady przejawów demoralizacji:

- niezrealizowanie obowiązku szkolnego – wagary
- spożywanie alkoholu
- używanie środków odurzających lub substancji psychotropowych – narkotyki
- palenie papierosów
- używanie wulgarnych słów
- ucieczki z domów
- włóczęgowski tryb życia
- naruszenie zasad współżycia społecznego
- popełnienie czynu karalnego do 13 roku życia

## **Czyny karalne najczęściej popełnianie przez dzieci i młodzież na terenie placówki oświatowej :**

- bójki, pobicia, uszczerbek na zdrowiu,
- uszkodzenie rzeczy – niszczone jest mienie szkoły i innych uczniów,
- przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- przestępstwa rozbójnicze /rozboje, wymuszenia rozbójnicze, kradzieże,
- groźby karalne.
- wypadek ucznia – nagłe zdarzenie powodujące uraz, wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką Szkoły, na terenie Szkoły lub poza terenem Szkoły (wycieczki, wyjścia pod opieką nauczycieli, „zielona szkoła” itp.).

## **PODSTAWY PRAWNE**

- Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r.(Dz.U. z 1982 r. Nr 35 poz. 228 z późniejszymi zmianami – tekst jednolity Dz. U. z 2002 Nr 11 poz. 109 oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 239 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24 poz. 198)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem )Dz. U. Nr 26, poz. 226)
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy

## SPIS PROCEDUR:

1. ZACHOWANIE UCZNIĄ LUB UCZNIÓW UNIEMOŻLIWIĄJĄCE PROWADZENIE LEKCJI (AGRESJA SŁOWNNA I/ LUB FIZYCZNA W STOSUNKU DO RÓWIEŚNIKÓW, GŁOŚNE ROZMOWY, CHODZENIE PO SALI, BRAK REAKCJI NA POLECENIA NAUCZYCIELA ITP.)
2. UCZEŃ SPRAWIAJĄCY TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE.
3. ZACHOWANIA TRUDNE WYNIKAJĄCE Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI UCZNIĄ.
4. KORZYSTANIE Z TELEFONU KOMÓRKOWEGO ORAZ INNYCH URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH NA TERENIE PLACÓWKI
5. NIEOBECNOŚCI UCZNIĄ W SZKOLE I WAGARY, UCIECZKI Z ZAJĘĆ, ODDALENIE SIĘ
  - Sytuacje, gdy wychowawca lub nauczyciel podejrzewa, że uczeń jest nieobecny w szkole z powodu wagarów
  - Samowolne opuszczenie szkoły podczas zajęć
  - Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej.
6. NIEODEBRANE DZIECKO ZE ŚWIETLICY SZKOLNEJ PRZEZ RODZICÓW/ PRAWNYCH OPIEKUNÓW / SAMOWOLNE ODDALENIE SIĘ DZIECKA ZE ŚWIETLICY / BRAK KONTAKTU Z OPIEKUNAMI
  - Samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy
  - Uczeń nieodebrany ze świetlicy
  - Brak kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia
7. POSTĘPOWANIE WYCHOWAWCY (NAUCZYCIELA) W MOMENCIE WYPADKU DZIECKA W PLACÓWCE.
8. NAGŁA NIEDYSPOZYCJA ZDROWOTNA UCZNIĄ
9. OBECNOŚĆ NA TERENIE PLACÓWKI OSÓB NIEPOŻĄDANYCH, ZACHOWUJĄCYCH SIĘ NIEWŁAŚCIWIE LUB ZWIERZĄT ZAGRAŻAJĄCYCH BEZPIECZEŃSTWU UCZNIÓW I PRACOWNIKÓW.
  - Osoby trzecie bezzasadnie przebywające na terenie szkoły lub osoby zachowujące się niewłaściwie na terenie szkoły
  - Zwierzę bez opieki właściciela na terenie placówki.
10. ZNALEZIENIE NA TERENIE PLACÓWKI PODEJRZANYCH PRZEDMIOTÓW LUB SUBSTANCJI NIE BĘDĄCYCH W POSIADANIU UCZNIÓW
11. USZKODZENIE LUB ZNISZCZENIE MIENIA PLACÓWKI
12. KRADZIEŻE NA TERENIE PLACÓWKI
13. SYTUACJE ZACHOWANIA AGRESYWNEGO WOBEC UCZNIÓW, NAUCZYCIELI I INNYCH PRACOWNIKÓW ORAZ OSÓB PRZEBYWAJĄCYCH NA TERENIE PLACÓWKI
  - Zachowania agresywne uczniów i innych osób nieletnich w stosunku do rówieśników
  - Postępowanie nauczyciela, w przypadku wystąpienia sytuacji przemocowej między uczniami.
  - Postępowanie w przypadku agresji słownej ucznia.
  - Postępowanie w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, pracownika placówki, innych osób dorosłych przebywających w placówce.

- Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania pracownika placówki wobec ucznia
  - Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie placówki wobec uczniów
  - Postępowanie w przypadku naruszenia godności osobistej pracownika placówki.
14. UŻYWANIE PRZEZ UCZNIÓW SUBSTANCJI ODURZAJĄCYCH I UZALEŻNIAJĄCYCH ( nikotyna, alkohol, narkotyki, leki psychotropowe, tzw. dopalacze itp.).
- Postępowanie w sytuacji podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub środków odurzających
  - Postępowanie w sytuacji posiadania bądź stwierdzenia palenia papierosów / e- papierosów przez ucznia
15. PODEJRZENIE, ŻE UCZEŃ POSIADA PRZY SOBIE NARZĘDZIA, PRZEDMIOTY, SUBSTANCJE NIEBEZPIECZNE LUB MOGĄCE BYĆ SUBSTANCJĄ PSYCHOAKTYWNA.
16. POPEŁNIENIE CZYNU KARALNEGO
- Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.)
  - Postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego
  - Postępowanie wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy
17. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU PODEJRZENIA O STOSOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC UCZNIĄ
18. USIŁOWANIE POPEŁNIENIA SAMOBÓJSTWA LUB ZAMIARU SAMOBÓJCZEGO
19. ŚMIERĆ SAMOBÓJCZA UCZNIĄ NA TERENIE SZKOŁY I POZA NIĄ.
20. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU ŻĄŁOBY PO ŚMIERCI UCZNIĄ, NAUCZYCIELA, OSOBY ZNANEJ (ZA WYJĄTKIEM ŚMIERCI SAMOBÓJCZEJ)
21. POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELI / DYREKTORA W PRZYPADKU KONIECZNOŚCI ZAWIADAMIANIA O ŚMIERCI UCZNIĄ
22. OTRZYMANIE ZGŁOSZENIA O PODŁOŻENIU ŁADUNKU WYBUCHOWEGO LUB TELEFONICZNEGO ODEBRANIA ZGŁOSZENIA O PODŁOŻENIU ŁADUNKU WYBUCHOWEGO
23. ZAGROŻENIE POŻAREM, WYBUCHEM, ZATRUCIEM
24. WYBUCH POŻARU LUB PODŁOŻENIE OGNIĄ
25. ATAK TERRORYSTYCZNY
- Wtargnięcie napastników do obiektu
  - Użycie broni palnej na terenie placówki
  - Zagrożenie bombowe
  - Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego
  - Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego
  - Wykrycie/ znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)
  - Otrzymanie podejrzanej przesyłki
26. KONTAKT Z MEDIAMI W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

## **ZACHOWANIE UCZNIĄ LUB UCZNIÓW UNIEMOŻLIWIĄJĄCE PROWADZENIE LEKCJI ( AGRESJA SŁOWNNA I/ LUB FIZYCZNA W STOSUNKU DO RÓWIEŚNIKÓW, GŁOŚNE ROZMOWY, CHODZENIE PO SALI, BRAK REAKCJI NA POLECENIA NAUCZYCIELA ITP.)**

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia upomina słownie ucznia, przeprowadza z nim rozmowę, a w przypadku braku reakcji, informuje o zachowaniu rodziców/ opiekunów ucznia osobiście lub wpisując odpowiednią notatkę do dziennika lub zeszytu przedmiotowego. Na kolejnej lekcji kontroluje fakt zapoznania się rodzica z notatką..
2. W sytuacji wymagającej natychmiastowej interwencji innych osób nauczyciel powiadamia pedagoga lub dyrektora poprzez skierowanie do sekretariatu ucznia z klasy.
3. Nauczyciel prowadzący zajęcia informuje o zdarzeniu wychowawcę i sporządza odpowiednią notatkę w dzienniku lekcyjnym.
4. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami / opiekunami prawnymi i wymierza kary zgodnie z WSO.

W przypadku braku poprawy zachowania wychowawca w porozumieniu i w obecności nauczyciela prowadzącego i pedagoga przeprowadza rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. W przypadkach trudnych konsultuje się z dyrektorem w celu podjęcia działań zmierzających do zdyscyplinowania ucznia.

## **UCZEŃ SPRAWIAJĄCY TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZE.**

1. Wychowawca po pojawieniu się trudności wychowawczych z uczniem przeprowadza ponowną, wnikliwą diagnozę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia.
2. W stosunku do ucznia sprawiającego problemy wychowawcze, wychowawca podejmuje następujące działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania jego problemów szkolnych ucznia:
  - we współpracy z pedagogiem przeprowadza diagnozę problemów wychowawczych i emocjonalnych ucznia oraz planuje tok postępowania z wychowankiem,
  - informuje rodziców (prawnych opiekunów) dziecka o istniejących trudnościach i zapoznaje ich z działaniami jakie zostaną podjęte w szkole w stosunku do ucznia jednocześnie zobowiązując rodziców do rzetelnej współpracy,
  - w przypadku utrzymujących się trudności z uczniem, nauczyciel inicjuje spotkania z członkami zespołu wychowawczego i zespołu nauczycieli uczących w danej klasie celem uzyskania pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu problemów wychowawczych,
  - po przeanalizowaniu sytuacji wychowawca może zasugerować przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, rzetelnie informując rodzica o znaczeniu opinii w dalszej edukacji ucznia,
  - na spotkaniu Rady Pedagogicznej lub zespołu nauczycieli uczących w klasie, wychowawca szczegółowo zapoznaje grono nauczycielskie z zaistniałym problemem, przedstawia

dotychczasowe działania oraz stan faktyczny na dany dzień. Rada Pedagogiczna ustala dalszy tok postępowania z uczniem.

3. W stosunku do ucznia, którego postępowanie nie ulega poprawie mimo podjętych działań pedagoga w porozumieniu z dyrektorem zawiadamia Sąd Rodzinny.
4. W przypadku gdy Sąd Rodzinny zastosował środek zaradczy wobec ucznia w postaci nadzoru kuratorskiego o zachowaniu ucznia na bieżąco informowany jest kurator.

## **ZACHOWANIA TRUDNE WYNIKAJĄCE Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI UCZNIA.**

1. Nauczyciel – świadek agresywnego zachowania przerywa zdecydowanie i stanowczo trudne zachowanie ucznia.
2. W razie potrzeby prosi o pomoc innego nauczyciela lub pielęgniarkę szkolną.
3. Powiadamia o zdarzeniu wychowawcę klasy lub nauczyciela wspomagającego, albo w razie ich nieobecności pedagoga.
4. Nauczyciel podejmuje działania mające na celu eliminację zachowania:
  - Przytrzymanie (polega na chwilowym i częściowym ograniczeniu swobody ruchów),
  - Izolacja od grupy (wyprowadzenie do innego pomieszczenia – sala wyciszenia, gabinet terapeutyczny),
  - Wezwanie rodziców lub pogotowia ratunkowego, gdy inne osoby są nieskuteczne.
  - Wychowawca przedstawia rodzicom informację o zajściu i formach podjętej interwencji.
5. W celu przeciwdziałania następnym trudnym do opanowania zachowaniom ucznia nauczyciel wnikliwie obserwuje dziecko (prowadzi dziennik obserwacji), aby zauważyć przyczyny powstawania agresji i ją rozładowywać.
6. Wychowawca lub nauczyciel wspomagający w razie potrzeby zwołuje spotkanie zespołu pomocy psychologiczno – pedagogicznej mające na celu ustalenie szczegółowych kroków postępowania w w/w sytuacji.

## **KORZYSTANIE Z TELEFONU KOMÓRKOWEGO ORAZ INNYCH URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH NA TERENIE PLACÓWKI**

*W szkole obowiązuje zakaz korzystania przez uczniów z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych podczas obowiązkowych zajęć lekcyjnych oraz zajęć pozalekcyjnych. Urządzenia te muszą być wyłączone lub wyciszone i schowane. W szczególnych sytuacjach, nauczyciel może udzielić zgody na skorzystanie przez ucznia z telefonu komórkowego podczas zajęć. Szczegółowe zasady określa Rozdział 9 § 70 Statutu Placówki*

1. Wychowawcy informują uczniów na początku roku szkolnego o warunkach korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych podczas pobytu w szkole.
2. W przypadku łamania przez ucznia regulaminu na lekcjach lub na terenie szkoły:

- nauczyciel odnotowuje ten fakt w dzienniku elektronicznym
  - telefon ucznia zostaje przekazany do „depozytu” znajdującego się u wychowawcy klasy
  - Informacja o depozycie (od wychowawcy klasy lub nauczyciela) musi trafić do rodziców/prawnych opiekunów ucznia
  - rodzice/prawni opiekunowie odbierają telefon z depozytu.
  - Odmówienie przez ucznia oddania telefonu lub innego urządzenia elektronicznego skutkuje odpowiednim wpisem w dzienniku i upomnieniem dyrektora szkoły. W skrajnych sytuacjach uczeń może otrzymać naganę dyrektora.
3. Zakaz korzystania z telefonów komórkowych obowiązuje także nauczycieli i innych pracowników szkoły podczas zajęć edukacyjnych, porad i posiedzeń rady pedagogicznej (nie dotyczy to sytuacji, gdy nauczyciel spodziewa się ważnej rozmowy telefonicznej dotyczącej sprawy służbowej).  
W przypadku naruszenia w/w zasad korzystania przez nauczycieli i pracowników szkoły dyrektor udziela upomnienia

## **NIEOBECNOŚCI UCZNIĄ W SZKOLE I WAGARY, UCIECZKI Z ZAJĘĆ, ODDALENIE SIĘ**

*Zgodnie ze Statutem Placówki, dotyczącym zasad usprawiedliwiania nieobecności na lekcjach: Uczeń ma obowiązek przedstawić wychowawcy lub innemu nauczycielowi usprawiedliwienie za czas nieobecności natychmiast po powrocie do szkoły, ale nie później niż w ciągu 3 dni od momentu ustania absencji.*

1. Rodzic jest zobowiązany w ciągu 3 dni dostarczyć wychowawcy klasy informację dotyczącą absencji.
2. W przypadku braku informacji –wychowawca telefonicznie lub pisemnie kontaktuje się z rodzicem z prośbą o przybycie do szkoły. Wyjaśnia sytuację, przypomina rodzicom obowiązujące zasady oraz odnotowuje przebieg rozmowy w dokumentacji wychowawcy oraz w dzienniku lekcyjnym.
3. Jeżeli rodzic nie zgłasza się - wychowawca zgłasza problem pedagogowi, który próbuje zaprosić rodzica na rozmowę do szkoły. Każde działanie zostaje odnotowane w dzienniku pedagoga. W razie nie zgłaszania się rodzica zostaje powiadomiony dyrektor.
4. Dyrektor pisemnie zaprasza rodzica w celu przeprowadzenia rozmowy ostrzegawczej oraz informuje o możliwych działaniach prawnych. Następnie dyrektor wysyła pisemne upomnienie w sprawie regularnego posyłania dziecka na zajęcia szkolne. Jeżeli upomnienie nie przynosi zamierzonego skutku dyrektor wysyła wniosek o wdrożenie postępowania przymusowego do organu prowadzącego szkołę. Równocześnie powiadamia policję i sąd rodzinny o nie realizacji obowiązku szkolnego przez ucznia.

### **Sytuacje, gdy wychowawca lub nauczyciel podejrzewa, że uczeń jest nieobecny w szkole z powodu wagarów:**

1. Nauczyciel natychmiast kontaktuje się z wychowawcą
2. Wychowawca natychmiast kontaktuje się z rodzicem.

3. Jeżeli podejrzenia się potwierdziły, po przyjściu ucznia do szkoły przeprowadza z nim rozmowę wychowawczą.
4. Jeżeli został przez Sąd przydzielony kurator, wychowawca powiadamia o powyższej absencji ucznia również kuratora, a fakt odbycia rozmowy odnotowuje w dokumentacji wychowawcy.
5. Zgłasza tę sprawę dyrektorowi (wicedyrektorowi) oraz pedagogowi, który przeprowadza z uczniem i rodzicem rozmowę motywującą, spisuje kontrakt lub podejmuje inne środki oddziaływania wychowawczego.
6. Jeżeli ww. działania są nieskuteczne, uczeń otrzymuje upomnienie dyrektora na forum klasy lub szkoły.
7. Jeżeli ww. działania są nieskuteczne, uczeń otrzymuje naganę dyrektora na forum klasy lub szkoły.
8. Jeżeli uczeń nadal uporczywie wagaruje dyrektor zgłasza ten fakt do Sądu Rodzinnego i Nieletnich z uwagi na zagrożenie demoralizacją.

### **Samowolne opuszczenie szkoły podczas zajęć**

1. Pracownik szkoły, który stwierdził, że uczeń samowolnie opuścił teren szkoły zgłasza ten fakt wychowawcy klasy, a jeżeli ten jest nieobecny dyrektorowi (wicedyrektorowi).
2. Uczeń otrzymuje uwagę w Dzienniku.
3. Ww. osoby niezwłocznie zawiadamiają rodziców i umawiają się na rozmowę.
4. Z uczniem przeprowadzana jest rozmowa ostrzegawcza w obecności rodzica. *Rozmowa ma na celu ustalenie przyczyn ucieczki z lekcji oraz przekazanie informacji o konsekwencjach takiego postępowania i formie ukarania ucznia.*
5. Jeżeli podobna sytuacja powtórzy się uczeń otrzymuje upomnienie, a następnie naganę dyrektora.
6. Jeżeli uczeń nadal uporczywie opuszcza szkołę w czasie lekcji dyrektor zgłasza ten fakt do Sądu Rodzinnego i Nieletnich z uwagi na zagrożenie demoralizacją.

### **Oddalenie się ucznia od grupy w czasie wycieczki szkolnej.**

1. Opiekun grupy/ kierownik wycieczki ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia:
  - poza miejscem zamieszkania poszukiwanie podejmuje kierownik wycieczki, a grupa z opiekunami pozostaje w ustalonym miejscu
  - w miejscu zamieszkania opiekun grupy telefonicznie informuje dyrekcję szkoły, która deleguje osobę do doprowadzenia grupy do szkoły, a opiekun podejmuje poszukiwania.
2. Po odnalezieniu ucznia opiekun grupy/ kierownik wycieczki:
  - wyjaśnia przyczyny, które doprowadziły do takiej sytuacji,
  - uświadamia odnalezionej osobie konsekwencje jej zachowania,
  - jeśli oddalenie było nieświadome, przypomina regulamin wycieczki i udziela uczniowi upomnienia, informuje rodziców/ opiekunów prawnych
  - jeśli oddalenie było świadome – przypomina regulamin wycieczki i informuje ucznia o sposobie ukarania, informuje rodziców/ opiekunów prawnych

3. Jeśli poszukiwania ucznia są bezskuteczne, opiekun/kierownik grupy informuje policję, dyrektora i rodziców/opiekunów prawnych.
4. Jeśli oddalenie od grupy będzie się powtarzało, uczestnictwo ucznia w następnej wycieczce zostaje zawieszane.

## **NIEODEBRANE DZIECKO ZE ŚWIETLICY SZKOLNEJ PRZEZ RODZICÓW/ PRAWNYCH OPIEKUNÓW / SAMOWOLNE ODDALENIE SIĘ DZIECKA ZE ŚWIETLICY / BRAK KONTAKTU Z OPIEKUNAMI**

### **Samowolne oddalenie się dziecka ze świetlicy**

1. Nauczyciel świetlicy ustala okoliczności oddalenia i podejmuje natychmiastowe poszukiwania zaginionego ucznia, odnotowuje w dokumentacji jego nieobecność. W przypadku, jeśli pełni opiekę jednoosobowo, powiadamia o fakcie dyrektora.
2. Po odnalezieniu ucznia nauczyciel udziela mu upomnienia i informuje o konsekwencjach złamania zasad regulaminu oraz informuje o zaistniałym fakcie rodziców/ opiekunów prawnych oraz wychowawcę klasy.
3. W przypadku nie odnalezienia dziecka nauczyciel świetlicy informuje o fakcie dyrektora, rodziców /opiekunów prawnych.
4. Jeśli dalsze poszukiwania podjęte przez szkołę i rodziców nie przynoszą oczekiwanego rezultatu, dyrektor powiadamia policję.
5. Jeżeli zachowanie powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga i wychowawcę klasy, którzy w porozumieniu z rodzicami podejmują działania zapobiegawcze.

### **Uczeń nieodebrany ze świetlicy**

1. Nauczyciel świetlicy kontaktuje się telefonicznie z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka, ustala przyczyny zdarzenia i zapewnia dziecku opiekę do czasu ich przybycia.
2. Nauczyciel świetlicy przypomina rodzicom/opiekunom prawnym, że są zobowiązani do punktualnego odbioru dziecka ze świetlicy.
3. W przypadku braku kontaktu z rodzicami lub innymi osobami zadeklarowanymi przez rodziców do odbioru dziecka nauczyciel powiadamia policję, zapewniając dziecku opiekę do czasu jej przyjazdu.
4. Jeżeli sytuacja powtarza się nauczyciel świetlicy informuje pedagoga i dyrektora, którzy rozpoznają sytuację i podejmują dalsze przewidziane prawem działania.

### **Brak kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia**

1. W przypadku, gdy rodzic/opiekun prawny nie kontaktuje się z wychowawcą w czasie wyznaczonym, wychowawca prosi rodzica/ opiekuna prawnego o przybycie do szkoły, wykorzystując różne formy nawiązywania kontaktu z rodzicem: np.: kontakt telefoniczny. Podjęte działania dokumentuje w dzienniku.
2. W przypadku braku reakcji ze strony rodzica/ opiekuna prawnego wychowawca wysła list polecony za potwierdzeniem odbioru.
3. W przypadku, gdy rodzic/ opiekun prawny nadal nie reaguje na wezwanie, wychowawca porozumieniu z pedagogiem i dyrektorem podejmuje dalsze przewidziane prawem.

## **POSTĘPOWANIE WYCHOWAWCY (NAUCZYCIELA) W MOMENCIE WYPADKU DZIECKA W PLACÓWCE.**

1. Nauczyciel zawsze udziela pierwszej pomocy.
2. Pracownik, który otrzymał wiadomość o wypadku ucznia lub był jego świadkiem:
  - niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, tzn. sprowadza fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udziela poszkodowanemu pierwszej pomocy;
  - nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia,
  - jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną jakiegoś urządzenia – miejsce wypadku należy pozostawić nienaruszone celu dokonania oględzin,
3. Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą – przywołuje innego nauczyciela np. uczącego w najbliższej sali i prosi o nadzór nad swoimi uczniami.
4. Nauczyciel zawiadamia o zaistniałej sytuacji rodziców i dyrektora (wicedyrektora). O każdym wypadku nauczyciel, pod opieką którego przebywał uczeń w chwili wypadku, powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, nauczyciel lub dyrektor powiadamiając rodzica o zdarzeniu ustala z nim:
  - potrzebę wezwania pogotowia,
  - potrzebę wcześniejszego przyjścia rodzica,
  - godzinę odbioru dziecka z Placówki w dniu zdarzenia.

Dziecko musi zostać odebrane przez rodzica, a dopóki rodzic się nie zgłosi, opiekę nad dzieckiem sprawuje nauczyciel. Nie można dziecka, które uległo lekkiemu wypadkowi wypuścić samego z Placówki, nawet, gdy skończyło lekcje

5. Nauczyciel wyjaśnia okoliczności wypadku, ustala jak najbardziej szczegółowo o okoliczności wypadku i sporządza notatkę zawierającą m.in.: czas zajścia wypadku, miejsce, opis sytuacji, świadków. Wypełnia Protokół Ustalenia Okoliczności i Przyczyn Wypadku
6. Nauczyciel dba o kontakt z rodzicami poszkodowanego dziecka, w celu wyjaśnienia przyczyn wypadku i poznania stanu zdrowia dziecka.
7. Postępowanie dyrektora w:

- każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) nauczyciel lub dyrektor wzywa pogotowie ratunkowe.
- każdym groźnym wypadku dyrektor zawiadamia niezwłocznie organ prowadzący i współpracującego ze Szkołą pracownika służby BHP.
- wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor zawiadamia niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
- wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
- Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
- Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem Placówki, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.
- Dyrektor prowadzi rejestr wypadków.

## **NAGŁA NIEDYSPOZYCJA ZDROWOTNA UCZNIĄ**

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia lub nauczyciel dyżurujący dokonuje wstępnej oceny sytuacji, zapewnia uczniowi opiekę i udziela pierwszej pomocy, a w razie potrzeby informuje sekretariat poprzez wyznaczonego ucznia o konieczności wezwania pielęgniarki szkolnej.
2. Pielęgniarka określa stan zdrowia ucznia i w razie konieczności informuje rodziców dziecka oraz ustala dalszą opiekę nad dzieckiem.
3. W przypadku nieobecności pielęgniarki nauczyciel powiadamia o zaistniałej sytuacji sekretariat poprzez wyznaczonego ucznia. Osoba odbierająca informację powiadamia rodziców/prawnych opiekunów i ustala sposób odebrania dziecka z Placówki.
4. Do momentu odebrania przez rodziców/ opiekunów prawnych lub przyjazdu pogotowia uczniów pozostaje pod opieką nauczyciela lub innej osoby wyznaczonej przez dyrektora.
5. W przypadku, gdy istnieje obawa, że zagrożone jest zdrowie i życie dziecka nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe, zawiadamia dyrektora, rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.

## **OBECNOŚĆ NA TERENIE SZKOŁY OSOB NIEPOŻĄDANYCH, ZACHOWUJĄCYCH SIĘ NIEWŁAŚCIWIE LUB ZWIERZĄT ZAGRAŻAJĄCYCH BEZPIECZEŃSTWU UCZNIÓW I PRACOWNIKÓW.**

## **Osoby trzecie bezzasadnie przebywające na terenie szkoły lub osoby zachowujące się niewłaściwie na terenie placówki**

1. Nauczyciel lub inny pracownik, który stwierdził bezzasadny fakt przebywania osoby trzeciej w Placówce prosi o opuszczenie jej terenu, a w przypadku odmowy zawiadamia sekretariat lub dyrektora.
2. Nauczyciel lub inny pracownik, który stwierdził niewłaściwe zachowanie osoby trzeciej przebywającej w szkole stosuje słowne upomnienie, a w przypadku braku reakcji prosi o opuszczenie jej terenu i zawiadamia o zdarzeniu dyrektora.
3. W przypadku braku reakcji dyrektor zawiadamia Policję lub Straż Miejską

## **Zwierzę bez opieki właściciela na terenie placówki**

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia izoluje dzieci od zwierzęcia (dzieci nie wychodzą z klas, a gdy są na boisku/ placu zabaw na polecenie nauczycieli dyżurujących wracają do budynku).
2. Nauczyciel lub pracownik będący świadkiem zdarzenia zawiadamia sekretariat lub pracownika obsługi.
3. Pracownicy sekretariatu, obsługi informują dyrektora podejmują działania zmierzające do odizolowania zwierzęcia.
4. Pracownik sekretariatu wzywa Straż Miejską, ewentualnie służby weterynaryjne.

## **ZNALAZIENIE NA TERENIE PLACÓWKI PODEJRZANYCH PRZEDMIOTÓW LUB SUBSTANCJI NIE BĘDĄCYCH W POSIADANIU UCZNIÓW**

*Za podejrzane należy uznać przedmioty lub substancje o nieznanym pochodzeniu, np. przypominające narkotyki, materiał wybuchowy, żrący, nieznaną substancję chemiczną. itp.*

W przypadku znalezienia pracownik powinien:

1. Zabezpieczyć tymczasowo dostęp uczniów do miejsca, w którym znaleziono przedmioty lub substancje podejrzane.
2. Nauczyciel lub upoważniony pracownik szkoły zawiadamia dyrektora.
3. Dyrektor szkoły oddelegowuje pracownika szkoły do zabezpieczenia miejsca zdarzenia do czasu przybycia odpowiednich służb.
4. Dyrektor szkoły lub upoważniony pracownik zawiadamia odpowiednie służby: Policję, Straż Pożarną i wydaje decyzję o ewentualnej ewakuacji uczniów z budynku.
5. Po przyjeździe policji pracownik udziela informacji dotyczących szczegółów zdarzenia. Sporządza notatkę zawierającą m.in.: czas zajścia znalezienia, miejsce, opis sytuacji, świadków.

## USZKODZENIE LUB ZNISZCZENIE MIENIA PLACÓWKI

Nauczyciel lub inny pracownik będący świadkiem zdarzenia podejmuje interwencję mającą na celu powstrzymanie dalszych działań sprawców, a następnie powiadamia wychowawcę/ pedagoga.

1. W przypadku braku ustalenia sprawcy, osoba stwierdzająca uszkodzenie mienia ustala podstawowe okoliczności zdarzenia, a następnie informuje dyrektora
2. Wychowawca, a w przypadku jego nieobecności pedagog przeprowadza rozmowę dyscyplinującą ze sprawcą zdarzenia, ustala sposób jego ukarania i sporządza notatkę w dokumentacji.
3. Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych sprawcy i przekazuje sprawę dyrektorowi, który ustala sposób i termin naprawienia szkody.
4. W przypadku stwierdzenia dużej szkody pedagog w porozumieniu z dyrektorem podejmuje decyzję o zawiadomieniu policji.

## KRADZIEŻE NA TERENIE PLACÓWKI

Nauczyciel prowadzący zajęcia lub wychowawca, po otrzymaniu informacji od ucznia o kradzieży, przeprowadza z poszkodowanym i świadkami rozmowę w celu ustalenia okoliczności zdarzenia.

1. Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do zwrotu skradzionego mienia poszkodowanemu, z wyłączeniem jednak przeszukania domniemanego sprawcy.
2. Nauczyciel, który podjął wstępną interwencję, przekazuje informację o zdarzeniu wychowawcy klasy poszkodowanego i sprawcy, a w przypadku jego nieobecności pedagogowi.
3. Wychowawca lub pedagog, jeżeli istnieje taka konieczność, kontynuują wyjaśnianie okoliczności zdarzenia.
4. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę ze sprawcą zdarzenia oraz jego rodzicami/ opiekunami prawnymi. *Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, ustalenie formy i terminu zwrotu skradzionego mienia, sposób ukarania sprawcy.*
5. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z poszkodowanym i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi przekazując ustalenia podjęte podczas spotkania ze sprawcą i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi.
6. W uzasadnionym przypadku pedagog i wychowawca w porozumieniu z dyrektorem podejmują decyzję o zawiadomieniu policji. O tym fakcie informują rodziców/prawnych opiekunów poszkodowanego i sprawcy.

### Postanowienia dodatkowe

1. Placówka nie odpowiada za przedmioty wartościowe, nie związane z procesem dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńczym / np. telefony komórkowe, biżuterię, odtwarzacze MP3 i MP4, gry elektroniczne, zabawki, itp./.

2. Na lekcji wychowania fizycznego rzeczy pozostawione są w szatni i zamykane na klucz, a uczniowie nie mają prawa podczas lekcji wchodzić do szatni.

## **SYTUACJE ZACHOWANIA AGRESYWNEGO WOBEC UCZNIÓW, NAUCZYCIELI I INNYCH PRACOWNIKÓW ORAZ OSÓB PRZEBYWAJĄCYCH NA TERENIE PLACÓWKI**

### **Zachowania agresywne uczniów i innych osób nieletnich w stosunku do rówieśników**

1. Nauczyciel przerywa zachowanie agresywne, którego jest świadkiem i jeżeli jest taka możliwość przeprowadza wstępną rozmowę z uczniem i ustala okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel informuje wychowawcę o zdarzeniu i wstępnych ustaleniach, a w uzasadnionych przypadkach pedagoga.
3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem, sporządza notatkę w dzienniku lekcyjnym i wymierza karę stosowną do zaistniałej sytuacji, zgodną z WSO.
4. Wychowawca informuje poprzez dziennik elektroniczny rodziców/ opiekunów prawnych ucznia o zdarzeniu i formie wymierzonej kary.
5. Jeżeli zachowania agresywne powtarzają się, wychowawca informuje pedagoga, który podejmuje inne działania:
  - przeprowadza rozmowę interwencyjną w obecności rodziców i policjanta ds. nieletnich,
  - wnioskuje o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań. Pedagog sporządza z podjętych działań notatki umieszczone w dokumentacji pedagoga.
6. W sytuacji, kiedy uczeń w dalszym ciągu stwarza zagrożenie dla innych uczniów, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem i wychowawcą ucznia kieruje wniosek do sądu rodzinnego o zastosowanie środka wychowawczego zapobiegającego demoralizacji ucznia.

### **Postępowanie nauczyciela, w przypadku wystąpienia sytuacji przemocowej między uczniami.**

1. Nauczyciel słownie i stanowczo reaguje na zaistniałą sytuację, doprowadza do przerwania incydentu, rozdziela i odizolowuje sprawcę od ofiary.
2. W razie potrzeby jest zobowiązany do udzielenia uczniom pierwszej pomocy przedmedycznej i wezwania pielęgniarki szkolnej.
3. Nauczyciel zgłasza przypadek agresji wychowawcom uczniów, których ta sytuacja dotyczy i pedagogowi, sporządza notatkę służbową.
4. Wychowawcy i pedagog rozmawiają z ofiarą i sprawcą (oddzielnie) oraz ewentualnymi świadkami, w celu wyjaśnienia sytuacji.
5. Wychowawca lub pedagog informuje rodziców (prawnych opiekunów) uczniów o zdarzeniu, poucza rodziców ofiary o możliwości złożenia zawiadomienia na policji.

6. Jeżeli doszło do naruszenia godności ucznia, jego nietykalności cielesnej lub zachodzi podejrzenie popełnienia czynu karalnego, pedagog w porozumieniu z dyrektorem informuje policję lub/i Sąd Rodzinny.

### **Postępowanie w przypadku agresji słownej ucznia.**

1. Nauczyciel bądź pracownik, będący świadkiem agresji słownej zobowiązany jest do natychmiastowej, stanowczej reakcji słownej na zaistniałą sytuację:
  - reaguje słownie na zachowanie ucznia i powstrzymuje dalszą agresję słowną,
  - wyjaśnia z uczniem zaistniałą sytuację,
  - zgłasza fakt do wychowawcy lub pedagoga,
  - notuje zaistniałe wydarzenie w dzienniku elektronicznym, sporządza notatkę służbową.
2. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem (lub uczniami) biorącymi udział w zachowaniu agresywnym, celem ustalenia przyczyn zdarzenia.
3. Wychowawca informuje sprawców agresji słownej o konsekwencjach takiego zachowania oraz powiadamia rodziców o zaistniałej sytuacji.
4. W przypadku powtarzających się aktów agresji słownej lub pojawiającego się nasilenia przejawów agresji słownej u ucznia wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności rodziców/prawnych opiekunów ucznia. Zobowiązuje rodziców do podjęcia odpowiednich działań wychowawczych.
5. W przypadku agresji słownej skierowanej do nauczyciela lub innych pracowników szkoły pedagog w porozumieniu z dyrektorem zobowiązany jest do podjęcia działań zgodnie z procedurą postępowania w przypadku naruszenia godności pracownika.

### **Postępowanie w przypadku agresji ucznia wobec nauczyciela, pracownika placówki, innych osób dorosłych przebywających w placówce.**

1. Nauczyciel/ pracownik / inna osoba informuje o zdarzeniu pedagoga lub dyrektora.
2. Pedagog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia. Sporządza notatkę.
3. Pedagog wzywa do szkoły rodziców / opiekunów prawnych ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.
4. W uzasadnionych przypadkach pedagog wnioskuje o zwołanie zespołu wychowawczego, który ustali dalszą strategię działań.
5. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego.
6. W sytuacji wyjątkowej ( zagrożenia życia, nieobecności dyrektora, w godzinach zajęć popołudniowych w szkole) nauczyciel/ pracownik zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.

### **Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania pracownika placówki wobec ucznia**

1. Po uzyskaniu informacji o zdarzeniu od ucznia/rodzica/pracownika, dyrektor przeprowadza niezwłocznie postępowanie wyjaśniające.

2. Dyrektor szkoły podejmuje przewidziane prawem działania wobec pracownika i informuje o nich rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
3. Dyrektor sporządza z podjętych działań notatkę potwierdzoną podpisem rodzica i umieszczoną w dokumentacji zdarzeń.

## **Postępowanie w przypadku agresywnego zachowania rodziców i innych osób dorosłych przebywających na terenie placówki wobec uczniów**

Gdy nauczyciel jest świadkiem używania agresywnego zachowania osoby dorosłej wobec ucznia lub innych osób ma bezwzględny obowiązek zareagowania.

Nauczyciel:

1. Zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi przez np.: stanięcie między uczniem, a osobą dorosłą, odizolowanie ucznia od agresywnej osoby dorosłej, doprowadzenie do opuszczenia przez osobę dorosłą pomieszczenia w którym się znajdują.
2. Próbuje uspokoić osoby dorosłe.
3. Podejmuje próbę wyjaśnienia sytuacji.
4. W przypadku narastającej agresji wzywa pomocy.
5. Powiadamia dyrektora.
6. W uzasadnionym przypadku dyrektor wzywa policję.
7. Powiadamia wychowawcę klasy.
8. Nauczyciel sporządza i przekazuje dyrektorowi notatkę służbową.
9. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, braku dyrekcji w godzinach zajęć popołudniowych w szkole) nauczyciel/ pracownik niezwłocznie powiadamia policję.

## **Postępowanie w przypadku naruszenia godności osobistej pracownika placówki.**

1. W przypadku naruszenia godności osobistej nauczyciel lub inny pracownik informuje o zdarzeniu pedagoga lub dyrektora i sporządza notatkę opisującą zdarzenie.
2. Pedagog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia, przeprowadza z nimi rozmowę.
3. Pedagog wzywa do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.
4. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego pracownika (*nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny Dz.U.Nr 88, poz.553, z późn. zm.*).
5. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, nieobecności dyrektora lub pedagoga) nauczyciel/pracownik zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.

## **UŻYWANIE PRZEZ UCZNIÓW SUBSTANCJI ODURZAJĄCYCH I UZALEŻNIAJĄCYCH ( nikotyna, alkohol, narkotyki, leki psychotropowe, tzw. dopalacze itp.**

### **Postępowanie w sytuacji podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub środków odurzających**

1. Pracownik powiadamia wychowawcę, pedagoga i dyrektora.
2. Uczeń pod opieką osoby dorosłej jest odizolowany od reszty uczniów.
3. W razie potrzeby wychowawca wzywa pogotowie.
4. Wychowawca lub dyrektor wzywa rodzica i zobowiązuje go do odebrania ucznia ze szkoły.
5. Wychowawca sporządza notatkę zawierającą m.in.: czas, miejsce, opis sytuacji, listę świadków.
6. W sytuacji, gdy rodzic odmawia odebrania dziecka lub brak jest kontaktu z rodzicem dyrektor zawiadamia najbliższą jednostkę policji.
7. W sytuacji, gdy uczeń zaprzecza, że jest pod wpływem substancji odurzającej dyrektor ma prawo wezwać policję w celu sprawdzenia jego stanu trzeźwości.
8. Uczeń, który w szkole przebywał w stanie odurzenia otrzymuje co najmniej naganę dyrektora szkoły.
9. W razie potrzeby psycholog udostępnia rodzicom adresy placówek terapeutycznych.

### **Postępowanie w sytuacji posiadania bądź stwierdzenia palenia papierosów / e- papierosów przez ucznia**

1. Nauczyciel nakazuje uczniowi zwrot i informuje o zdarzeniu wychowawcę klasy.
2. Wychowawca powiadamia o zdarzeniu rodziców /prawnych opiekunów ucznia oraz odnotowuje fakt w dokumentacji.
3. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem przeprowadza rozmowy z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami prawnymi. *Rozmowa obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, konsekwencjach palenia, formie ukarania ucznia.*

## **PODEJRZENIE, ŻE UCZEŃ POSIADA PRZY SOBIE NARZĘDZIA, PRZEDMIOTY, SUBSTANCJE NIEBEZPIECZNE LUB MOGĄCE BYĆ SUBSTANCJĄ PSYCHOAKTYWNA.**

*Za przedmioty niebezpieczne uważa się: scyzoryki i noże, kastety, duże metalowe sygnety, łańcuchy, szpikulce, kije, lasery, gaz, straszaki broni, patki gumowe lub plastikowe oraz inne niebezpieczne przedmioty, substancje chemiczne łatwopalne, wybuchowe i żrące, narkotyki, alkohol, nikotynę, leki psychotropowe, tzw. „dopalacze”.*

1. Nauczyciel w obecności innej osoby dorosłej ma prawo zażądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość plecaka i kieszeni (**nauczyciel nie ma prawa samodzielnie przeszukiwać ucznia**),
2. Nauczyciel informuje o tym fakcie wychowawcę i dyrektora.
3. Wychowawca wzywa rodziców do natychmiastowego stawiennictwa.
4. W przypadku, gdy uczeń odmawia przekazania substancji i pokazania zawartości plecaka i kieszeni, dyrektor wzywa policję.
5. Jeżeli uczeń dobrowolnie odda substancję, nauczyciel zabezpiecza ją (zachowując środki ostrożności deponuje w sekretariacie, gabinecie pedagoga lub zabezpiecza pomieszczenie, w którym znajduje się przedmiot przed dostępem innych uczniów). i przekazuje bezzwłocznie w ręce policji, która wszczyna postępowanie wyjaśniające. Nauczyciel przeprowadza rozmowę z uczniem wyjaśniając przyczyny przyniesienia tego przedmiotu, pouczając o grożącym niebezpieczeństwie oraz informując o sposobie ukarania
6. Nauczyciel sporządza notatkę i przekazuje ją dyrektorowi.
7. Uczeń otrzymuje naganę dyrektora lub rozpoczyna się działania dotyczące wglądu w sytuację rodzinną dziecka przez Sąd Rodzinny.

## **POPEŁNIENIE CZYNU KARALNEGO**

W przypadku, gdy uczeń na terenie szkoły popełni czyn karalny, pracownik:

1. Informuje dyrektora.
2. Sporządza notatkę opisującą zdarzenie.
3. Dyrektor wzywa policję i zawiadamia rodziców.
4. Dyrektor zabezpiecza do czasu przyjazdu policji wszystkie przedmioty związane z popełnionym czynem.
5. Policja prowadzi dochodzenie w tej sprawie.
6. Sprawca czynu karalnego oprócz sankcji prawnych otrzymuje naganę dyrektora lub dyrektor rozpoczyna procedurę usunięcia ze szkoły.

## **Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.)**

1. Nauczyciel niezwłocznie informuje o zdarzeniu pedagoga oraz dyrektora i jeśli jest to możliwe, zatrzymuje i przekazuje sprawcę. Dyrektor wzywa policję.
2. Nauczyciel zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa lub przedmioty pochodzące z przestępstwa i przekazuje policji.
3. Pedagog w porozumieniu z nauczycielem lub wychowawcą ustala wstępnie okoliczności czynu, świadków zdarzenia i przekazuje te informacje policji.

4. Pedagog powiadamia rodziców / opiekunów prawnych ucznia- sprawcy i sporządza notatkę
5. Pedagog lub dyrektor jest obecny podczas wykonywania czynności przez policję przewidzianych prawem.
6. W sytuacjach wyjątkowych( zagrożenie życia, nieobecność dyrektora i pedagoga w godzinach zajęć popołudniowych w szkole, zajęć poza szkołą) nauczyciel bezzwłocznie powiadamia o przestępstwie ( zdarzeniu) policję.

### **Postępowania wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego**

1. Nauczyciel udziela pierwszej pomocy lub zapewnia jej udzielenie, wzywa pielęgniarkę, a w razie konieczności karetkę pogotowia.
2. Nauczyciel niezwłocznie powiadamia dyrektora i pedagoga oraz rodziców/ opiekunów prawnych ucznia.
3. Pedagog w porozumieniu z dyrektorem powiadamia policję i ustala okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. Uzyskane informacje przekazuje policji i rodzicom/prawnym opiekunom. Z podjętych działań sporządza notatkę umieszczoną w dokumentacji pedagoga.

### **Postępowanie wobec ofiar i sprawców cyberprzemocy**

1. Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy, informuje o zdarzeniu wychowawcę, a ten pedagoga.
2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy, udziela jej wsparcia i porady, ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
3. Wychowawca i pedagog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpieczają dowody i jeżeli to możliwe, ustalają tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem informuje o zdarzeniu rodziców/ opiekunów prawnych poszkodowanego i sprawcy ( jeżeli jest znany i nieletni).
5. Jeżeli sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, wychowawca postępuje zgodnie z zasadami oceny negatywnego zachowania zawartymi w WSO.
6. W innych przypadkach pedagog w porozumieniu z dyrektorem zawiadamia policję. Sporządza notatkę przechowywaną w dokumentacji pedagoga.
7. Wychowawca i pedagog monitorują sytuację ucznia (ofiary), sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

## **POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU PODEJRZENIA O STOSOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC UCZNI**

### **Podstawa prawna:**

- Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) - art. 9d ust. 5.
- Ustawa z 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2001 r. Nr 224, poz. 1342).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245) - §7, §15.

*„przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.*

## **Działania dyrektora**

Dyrektor Zespołu w formie zarządzenia wprowadza sposobu realizacji procedury . W zarządzeniu dyrektor nakłada na wszystkich pracowników szkoły obowiązek powiadamiania (w formie notatki służbowej) dyrektora o podejrzeniu stosowania przemocy.

## **Uzyskanie informacji lub przypuszczenie o stosowaniu przemocy wobec ucznia**

Gdy nauczyciel jest świadkiem przemocy (np. na terenie lub w okolicy szkoły), musi interweniować. Uczniowi należy zapewnić bezpieczeństwo – trzeba go odseparować od sprawcy przemocy. Jeśli tego wymaga sytuacja, uczniowi udziela się pomocy przedmedycznej, ewentualnie wzywa się pogotowie i policję.

Kiedy nauczyciel ma podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka, ponieważ uczeń:

- ma ślady przemocy fizycznej – ślady uderzeń, oparzeń, siniaki, rany, często zdarzające się opuchlizny, złamania, zwichnięcia itd.,
- ma ślady przemocy psychicznej – moczenie, nadmierna potliwość, bóle, zaburzenia mowy związane z napięciem nerwowym itd.,
- przejawia trudności w nawiązywaniu kontaktu, niską samoocenę, wycofanie, lęki, depresję, płacliwość, zachowania destrukcyjne, agresję, apatię, nieufność, uzależnianie się od innych, zastraszenie, unikanie rozmów itd.,
- ma brudny strój, nieodpowiedni do pory roku, rozwój, wzrost i wagę nieadekwatne do wieku, nie korzysta z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby itd.
- uczeń sam sygnalizuje, że jest krzywdzony

przeprowadza rozmowę z dzieckiem, sporządza notatkę o zdarzeniu lub z przebiegu rozmowy (o ile to możliwe bezpośrednio po zdarzeniu lub rozmowie).

## **Powiadomienie dyrektora lub – w razie jego nieobecności – pedagoga o zdarzeniu**

O podejrzeniu stosowania przemocy wobec ucznia należy poinformować dyrektora. Obowiązkiem dyrektora jest udzielanie wsparcia nauczycielom w realizacji ich zadań. Dodatkowym wsparciem dla nauczyciela w trudnej dla niego sytuacji może być, na tym etapie postępowania, zaangażowanie innych osób, takich jak np. wychowawca klasy lub pedagog albo powołanie zespołu mającego na celu dokonanie diagnozy sytuacji rodzinnej ucznia, a także ustalenie czy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że jest on ofiarą przemocy. W przypadku, gdy przemoc w rodzinie nie jest bezpośrednio skierowana na ucznia, należy rozważyć, czy szkoła nie powinna zwrócić się do pracownika socjalnego i do sądu rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację rodziny. Koordynator Zespołu przekazuje dyrektorowi ustalenia (wynik diagnozy) dotyczące sytuacji dziecka

i wspólnie podejmują decyzję o wdrożeniu procedury Niebieska Karta. Formularz Niebieska Karta część A wypełnia osoba wskazana przez dyrektora.

### **Zaproszenie rodzica do szkoły przez dyrektora, wicedyrektora lub pedagoga**

W rozmowie (bezpośredniej lub telefonicznej) trzeba poinformować o celu spotkania, np. wskazać, że uczeń zachowuje się niepokojąco, zgłasza trudności, dlatego warto byłoby się spotkać i porozmawiać o problemie. Termin i czas rozmowy należy dostosować do możliwości organizacyjnych rodzica, podkreślając, że zależy nam na tym, by było to jak najszybciej. Warto ustalić spotkanie w czasie pobytu ucznia w szkole, by w trakcie wstępnej rozmowy miał on zapewnioną opiekę i nie był narażony na dodatkowy stres związany z tym, że coś się dzieje z jego powodu. W trakcie rozmowy udziela się informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

### **Wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” (z udziałem ucznia lub pod jego nieobecność, jeśli nie można nawiązać z nim bezpośredniego kontaktu).**

Szkoła wypełnia część A formularza. Rozmowę z uczniem, który jest dotknięty przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności ucznia oraz zapewniających mu bezpieczeństwo, w obecności rodzica, który nie jest sprawcą przemocy lub innej osoby pełnoletniej najbliższej dziecku

### **Przekazanie oryginału formularza „Niebieska Karta – A” przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego w Ośrodku Interwencji Kryzysowej**

Oryginał formularza przekazuje się niezwłocznie, od momentu wszczęcia procedury. Kopia pozostaje w dokumentacji szkoły.

### **Objęcie ucznia i rodziny pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole zgodnie z przepisami**

#### **Ponowne wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”**

Jeśli osoba, wobec której zachodzi podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się ponownie przemocy, należy ponownie wypełnić formularz A w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia i przesłać go do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

## **USIŁOWANIE POPEŁNIENIA SAMOBÓJSTWA LUB ZAMIARU SAMOBÓJCZEGO**

### **Działania uprzedzające i zapobieganie:**

1. Omówienie problematyki na forum Rady Pedagogicznej,
2. Upowszechnienie procedur przewidywania prób samobójczych
3. Monitorowanie stanu psychicznego uczniów, reagowanie na symptomy ostrego, chronicznego stresu, objawy depresji.

### **W przypadku wykrycia próby samobójczej na terenie placówki**

1. Pracownik, który dowiedział się o zamiarze lub usiłowaniu popełnienia samobójstwa ucznia (w szkole lub poza szkołą) natychmiast nawiązuje i podtrzymuje kontakt niewerbalny i werbalny z dzieckiem.
2. Bez rozgłosu przeprowadza ucznia w bezpieczne, ustronne miejsce.
3. Zbiera wstępnie informacje o okolicznościach zdarzenia.
4. N  
astępnie zawiadamia niezwłocznie dyrektora.
5. Dokonuje szybkiej oceny zagrożeń, np. wg klucza:

<b>RYZIKO UMIARKOWANE</b>	<b>DUŻE RYZIKO</b>	<b>EKSTREMALNE RYZIKO</b>
uczeń mówi o samobójstwie, nie mówi jak to zrobi, nie było wcześniejszych prób,	wystąpiły czynniki przedwypadkowe, uczeń mówi jak to zrobi, były wcześniejsze próby,	Wystąpiły wskaźniki przedwypadkowe, uczeń dokonał samookaleczenia, podjął próbę nieudanego zamachu samobójczego lub inne działania zagrażające zdrowiu lub życiu,

**Dyrektor zapewnia uczniowi bezpieczeństwo fizyczne poprzez :**

1. Stałą obecność z uczniem osoby dorosłej.
2. Udzielenie w razie potrzeby pierwszej pomocy.
3. Zawiadomienie rodziców ucznia, pogotowia ratunkowego, ewentualnie policji.
4. Izolację ucznia od grupy rówieśniczej.

**Dyrektor:**

1. Zawiadamia organ nadzoru pedagogicznego o zaistniałej sytuacji.
2. Przekazuje ucznia rodzicom i ewentualnie służbom ratunkowym przygotowaną wcześniej informację o potrzebie pomocy specjalistycznej dla ucznia i jego rodziców.

**Następnie dyrektor koordynuje:**

1. Powołanie Doraźnego Zespołu Kryzysowego do zdiagnozowania sytuacji i podejmowania działań interwencyjnych.
2. Zespół nawiązuje współpracę z instytucjami, które mogą pomóc w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej.
3. Interwencję w środowisku rówieśniczym ucznia prowadzoną przez: pedagoga lub psychologa z Publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (ewentualnie z Poradni Zdrowia Psychicznego) lub inną osobę przeszkoloną w interwencji kryzysowej na terenie szkół placówek oświatowych – w celu prewencji naśladownictwa i pomocy uczniom w odreagowaniu stresu.
4. Spotkanie dla wychowawcy, nauczycieli uczących ucznia i Rady Pedagogicznej w celu:
  - poinformowania o zaistniałej sytuacji i jej przebiegu,

- pomocy nauczycielom i pracownikom w odreagowaniu stresu psychicznego,
- diagnozy sytuacji życiowej ucznia i formułowania sposobów pomocy uczniowi.

#### **Dyrektor zapewnia realizację planu zapobiegania ostrym sytuacjom kryzysowym:**

1. Wspieranie ucznia po zamiarze lub usiłowaniu samobójstwa i jego rodziny poprzez:
  - pomoc w uzyskaniu przez ucznia i jego rodzinę wsparcia specjalistycznego (medycznego, psychologicznego),
  - realizowanie zaleceń zawartych we wskazaniach specjalistów opiekujących się dzieckiem.
2. Opracowania i wdrażania na terenie szkoły strategii zapobiegania samobójstwom uczniów.

## **ŚMIERĆ SAMOBÓJCZA UCZNIA NA TERENIE SZKOŁY I POZA NIĄ.**

### **W przypadku wykrycia samobójstwa na terenie placówki**

**Pracownik**, który pierwszy dotrze na miejsce zdarzenia:

1. Udziela pierwszej pomocy przedmedycznej.
2. Informuje innego pracownika szkoły celem powiadomienia dyrektora.
3. Pozostaje w miejscu zdarzenia do przybycia właściwych służb.
4. Dyrektor zapewnia obecność drugiego pracownika celem izolacji miejsca zdarzenia oraz pomocy w prowadzeniu pierwszej pomocy.

**Dyrektor:**

1. Niezwłocznie kontaktuje się w sytuacji śmierci samobójczej dokonanej na terenie placówki z:
  - służbami medycznymi,
  - rodzicami,
  - policją, prokuraturą,
  - organem nadzoru pedagogicznego.
5. Powiadamia rodziców o wydarzeniu.
6. Organizuje i udziela niezbędnej pomocy służbom ratowniczym i policji.
7. Podejmuje decyzje o dalszej organizacji pracy placówki w danym dniu.
8. Organizuje interwencję grupową lub indywidualną dla uczniów i nauczycieli.

**Dyrektor podejmuje następujące działania w sytuacji śmierci samobójczej poza placówką:**

1. Powiadamia nadzór pedagogiczny.
2. Organizuje interwencję w środowisku rówieśniczym ucznia i nauczycieli (tak jak w przypadku próby popełnienia samobójstwa)

**Ogólne zalecenia w przypadku śmierci samobójczej** (wg Amerykańskiego Stowarzyszenia Suicydologii 1991):

1. Nie zwalniać uczniów ze szkoły i nie zachęcać do uczestnictwa w pogrzebie podczas godzin lekcyjnych.
2. Nie organizować nabożeństwa żałobnego na dużą skalę.
3. Zapewnić terapię indywidualną i grupową.
4. Zweryfikować fakty i traktować śmierć jako samobójstwo.
5. Podkreślać fakt, że samobójstwu nikt nie jest winien.
6. Podkreślać dostępność pomocy oraz fakt, że samobójstwu w ogóle da się zapobiegać i że wszyscy mają tu do odegrania pewną rolę
7. **Nie gloryfikowanie samobójstwa!**

## **POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU ŻAŁOBY PO ŚMIERCI UCZNIA, NAUCZYCIELA, OSOBY ZNANEJ (ZA WYJĄTKIEM ŚMIERCI SAMOBÓJCZEJ)**

### **Działania uprzedzające:**

1. Omówienie procedury postępowania na forum Rady Pedagogicznej.
2. Omówienie tematyki stresu, traumy, żałoby, reakcji typowych dla stresu pourazowego na forum Rady Pedagogicznej.

### **Działania interwencyjne:**

#### **Dyrektor :**

1. Informuje nauczycieli, wychowawców.
2. Przypomina zasady dyskusji z uczniami, uwzględniając elementy odreagowania- na godzinach wychowawczych, innych lekcjach.
3. Informuje (dyrektor szkoły lub wychowawca) uczniów na forum klasy.
4. Stwarza możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych.

5. Możliwie szybkie przywracanie tradycyjnego, rutynowego rytmu życia szkoły z należytą jednak uwagą skierowaną na uczniów, którzy potrzebować będą czasu, aby móc poradzić sobie z trudnym doświadczeniem.

#### **Działania naprawcze:**

1. Wychowawcy, pedagog i psycholog oceniają potrzeby- monitorują stan psychiczny uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwracają uwagę na uczniów, u których stwierdzają szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji.
2. Pedagog lub psycholog konsultują sytuację z pedagogiem lub specjalistą z PPP.
3. Należy ułatwić uczniom i ich rodzinom kontakt ze specjalistami z placówek wsparcia zewnętrznego.

### **POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELI / DYREKTORA W PRZYPADKU KONIECZNOŚCI ZAWIADAMIANIA O ŚMIERCI UCZNIĄ**

1. Powiadomienie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz
2. Prawidłowe powiadomienie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - dostarczyć niezbędne informacje;
  - udzielić pierwszego wsparcia rodzinie;
  - ochronić godność;
  - okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
3. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób jej najbliższych,
4. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenia, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską,
5. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcję osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
6. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie.
7. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste

i zwięźle. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.

8. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego.
9. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawić rodziny i bliskich zmarłego

## **OTRZYMANIE ZGŁOSZENIA O PODŁOŻENIU ŁADUNKU WYBUCHOWEGO LUB TELEFONICZNEGO ODEBRANIA ZGŁOSZENIA O PODŁOŻENIU ŁADUNKU WYBUCHOWEGO**

1. Należy natychmiast powiadomić dyrektora.
2. Dyrektor podejmuje decyzję o:
  - a. powiadomieniu policji – 112, 997
  - b. przerwaniu lekcji
  - c. przeprowadzeniu ewakuacji uczniów
  - d. zabezpieczeniu dokumentów
3. Uczniom i pracownikom nie wolno dotykać przedmiotów, urządzeń, które budzą podejrzenie.
4. Należy zachować spokój nie dopuścić do paniki.
5. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor.

## **ZAGROŻENIE POŻAREM, WYBUCHEM, ZATRUCIEM**

Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, będący świadkiem zdarzenia, ustala podstawowe okoliczności zagrożenia i ocenia wstępnie jego możliwe skutki.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły podejmuje czynności mające na celu odizolowanie uczniów od źródła zagrożenia i w razie potrzeby udziela pierwszej pomocy osobom uczestniczącym w zdarzeniu.
2. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powiadamia o zdarzeniu dyrektora szkoły oraz kierownika do spraw gospodarczych.
3. Dyrektor szkoły lub upoważniona przez niego osoba powiadamia o zdarzeniu odpowiednie służby ratunkowe (Policję, Straż Pożarną, Pogotowie Ratunkowe).
4. Osoby odpowiedzialne, wyznaczone przez dyrektora organizują ewakuację zgodnie z przepisami BHP i przeciwpożarowymi.

## WYBUCH POŻARU LUB PODŁOŻENIE OGNIA

1. Osoba, która zauważyła pożar:
  - Powiadamia i ostrzega o pożarze w każdy dostępny sposób a w szczególności sygnałem dźwiękowym trzy długie dzwonki
2. Należy niezwłocznie powiadomić:
  - Państwową Straż Pożarną 998, 112
  - dyrekcję szkoły.
3. Przeprowadza się natychmiastową ewakuację.
4. Do czasu przybycia straży pożarnej akcją ewakuacji kieruje dyrektor szkoły.

### Zasady ewakuacji osób z obiektu zagrożonego:

1. Decyzję o ewakuacji podejmuje dyrektor szkoły lub osoba kierująca akcją.
2. Dyrektor szkoły zabezpiecza dokumenty szkolne.
3. Okna w opuszczanych salach zostają zamknięte.
4. Drzwi sal zostają zamknięte.
5. W przypadku ewakuacji podczas lekcji uczniowie ewakuują się zgodnie z zajmowanymi klasami, w przypadku przebywania na przerwie nauczyciele i uczniowie udają się niezwłocznie na miejsce zbiórki.
6. Nauczyciele uczestniczący w ewakuacji liczą dzieci, sprawdzają czy wszyscy uczniowie opuścili ewakuowane pomieszczenie..
7. Ewakuację prowadzi się w sposób zorganizowany, według opracowanych i oznaczonych dróg ewakuacyjnych.
8. W czasie ewakuacji nauczyciele uczący w poszczególnych salach lekcyjnych, zapewniają właściwą organizację ruchu, nie dopuszczają do wybuchu paniki.
9. Miejscem zbiórki uczniów jest boisko szkolne

## ATAK TERRORYSTYCZNY

### Wtargnięcie napastników do obiektu

1. Sygnał alarmowy w sytuacji wtargnięcia na teren placówki ( pięć krótkich dzwonków)
2. Decyzję o ogłoszeniu sygnału alarmowego lub komunikatu ostrzegawczego, w przypadku ujawnienia zagrożenia wynikającego z wtargnięcia uzbrojonego napastnika na teren placówki, podejmuje każdy z przeszkolonych i przygotowanych do tego pracowników placówki, wówczas gdy: takie zagrożenie

zauważy, będzie miał podejrzenie, że takie zagrożenie może za chwile wystąpić lub taka informację o zagrożeniu otrzymał.

3. Jeśli to możliwe, uciekaj z zagrożonego rejonu drogą ewakuacji, poza rejon zagrożenia. Zostaw wszystkie swoje rzeczy, w miejscu, gdzie się znajdują. Ewakuuj się blisko ściany, nie wychodź na otwartą przestrzeń. Po drogach ewakuacyjnych poruszaj się szybko, unikaj blokowania ruchu, zatrzymywania się, czy też gwałtownego napierania na poruszających się z przodu.

#### **Podczas ewakuacji:**

1. Zachowaj ciszę, spokój, rozwagę.
2. Udzielaj pierwszej pomocy w miejscu bezpiecznym, jedynie wtedy, gdy nie ma to wpływu na twoje bezpieczeństwo.
3. Ostrzegaj o niebezpieczeństwie.
4. W przypadku opadów deszczu, śniegu lub panującego zimna, przeprowadź dzieci i młodzież do innego, wcześniej ustalonego obiektu.

#### **Jeżeli bezpieczna ewakuacja nie jest możliwa:**

1. Zamknij drzwi.
2. Zastaw drzwi ciężkim sprzętem, meblem, ławkami.
3. Wyłącz wszystkie światła.
4. Wycisz wszystkie urządzenia elektroniczne. Jeśli możesz, powiadom służby, informuj na bieżąco o sytuacji, nie wyłączaj telefonu, ale wycisz go.
5. Połóż się na podłodze z dala od drzwi i okien.
6. Zachowaj ciszę.

Jeżeli nie miałeś możliwości ewakuować się, ukryć albo zabarykadować w pomieszczeniu bezpiecznym, a Twoje życie lub zdrowie są zagrożone w bezpośrednim kontakcie z napastnikiem – WALCZ, a jeżeli nie jesteś w stanie podjąć walki – BŁAGAJ O LITOŚĆ.

5. Poddaj się woli napastników – wykonuj ściśle ich polecenia.
6. Staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi (personifikowanie siebie i innych – zwracaj się do uczniów po imieniu – zwiększa szansę ich przetrwania).
7. Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem.
8. Zapamiętaj szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych.
9. Staraj się uspokoić dzieci i młodzież – zapanuj w miarę możliwości nad własnymi emocjami.
10. Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
  - nie pozwól dzieciom i młodzieży wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna,
  - nakaż uczniom położyć się na podłodze.
11. W chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonuj polecenia grupy antyterrorystycznej.

### **Podczas działań służb ratowniczych:**

1. Bądź przygotowany na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nie zostaniesz zidentyfikowany, jesteś dla nich potencjalnym terrorystą.
2. Zachowuj ciszę.
3. Jeżeli nie jesteś pewien, że to służby ratownicze, nie otwieraj drzwi, służby zrobią to same.
4. Stosuj się do wszystkich poleceń służb.
5. Nie trzymaj nic w rękach.
6. Nie zadawaj pytań podczas ewakuacji.
7. Unikaj gwałtownych ruchów, alarmujących gestów.
8. Poddaj się kontroli bezpieczeństwa.
9. Jeżeli posiadasz istotne informacje o napastnikach lub ofiarach, przełącz je służbom ratowniczym.

### **Nauczycielu – po zakończeniu akcji:**

1. Sprawdź obecność uczniów w celu upewnienia się, czy wszyscy opuścili budynek,
2. O braku któregoś z uczniów poinformuj Policję,
10. Nie pozwól żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu,
11. Prowadź ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

## **Użycie broni palnej na terenie placówki**

### **W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:**

1. Nakaz uczniom położyć się na podłodze.
2. Staraj się uspokoić młodzież.
3. Dopilnuj, aby uczniowie nie odwracali się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się.
4. Jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnuj, aby uczniowie wykonywali je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
5. O ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.

**UWAGA!** Nie rozłączaj się i staraj się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.

### **Po opanowaniu sytuacji:**

1. upewnij się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdź, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru),
2. zadzwoń lub wyznacz osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych
3. udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym,
4. w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie podejmij odpowiednie do sytuacji działania.

## **Zagrożenie bombowe**

**Symptomy wystąpienia zagrożenia:** Podstawową cechą terroryzmu jest to, iż nie ma wyraźnych znaków ostrzegawczych o możliwości wystąpienia zamachu lub są one trudno dostrzegalne.

**Zainteresowania i uwagi wymagają:**

1. Rzucające się w oczy lub po prostu nietypowe zachowania osób, pozostawione bez opieki przedmioty typu teczki, paczki itp., osoby wyglądające na obcokrajowców, osoby ubrane nietypowo do występującej pory roku,
2. Samochody, a w szczególności furgonetki, parkujące w nietypowych miejscach (miejscach organizowania imprez i uroczystości).

Należy jednak pamiętać, że terrorysta nie zawsze musi być odmiennej narodowości i wyróżniać się z tłumu szczególnym wyglądem.

O swoich spostrzeżeniach poinformuj dyrektora, dyrektor powiadamia odpowiednie służby: Straż Miejską lub Policję.

**Otrzymańie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego**

1. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - Policję, Straż Miejską, Starostwo Powiatowe.
2. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z procedurami.
3. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrektorowi. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
4. Zawiadamiając policję dyrektor podaje następujące informacje:
  - rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot),
  - treść rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego;
  - numer telefonu, na który przekazano informację o zagrożeniu oraz dokładny czas jej przyjęcia, adres, numer telefonu i nazwisko osoby zgłaszającej, opis miejsca i wygląd ujawnionego przedmiotu.
5. Wskazane jest uzyskanie od policji potwierdzenia przyjętego zgłoszenia.

**Ogłoszenie alarmu bombowego oraz procedury postępowania w czasie zagrożenia bombowego**

1. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona.
2. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.

3. Po przybyciu policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
4. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
5. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby”, użytkownicy pomieszczeń służbowych powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie, pod kątem obecności przedmiotów nieznanego pochodzenia.
6. Pomieszczenie ogólnodostępne (korytarz, klatki schodowe, toalety) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu, sprawdzają i przeszukują służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo w danej instytucji.
7. **Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać!** O ich lokalizacji należy powiadomić dyrektora oraz osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.
8. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
9. Po ogłoszeniu ewakuacji, należy opuścić szkołę.
10. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

#### **Jak zachować się po otrzymaniu informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia „bomby”:**

1. Podczas działań związanych z neutralizacją „bomby” należy zastosować się do poleceń policji.
2. Ciekawość może być niebezpieczna - należy jak najszybciej oddalić się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze należy informować o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę.
3. Po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji należy niezwłocznie udać się do wyjścia, zgodnie z planem ewakuacji szkoły.

#### **Informacja o podłożeniu bomby**

1. Jeżeli jest to informacja telefoniczna:
  - słuchaj uważnie,
  - zapamiętaj jak najwięcej,
  - jeżeli masz taką możliwość, nagrywaj rozmowę – jeśli nie – spróbuj zapisywać informacje,
  - zwróć uwagę na szczegóły dotyczące głosu i nawyki mówiącego oraz wszelkie dźwięki w tle,
  - nigdy nie odkładaj pierwszy słuchawki,
  - jeżeli twój telefon posiada funkcję identyfikacji numeru dzwoniącego – zapisz ten numer. Jeżeli jest to wiadomość pisemna, zabezpiecz ją tak, aby nikt jej nie dotykał - przekażesz ją Policji.
2. Po zakończeniu rozmowy niezwłocznie zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.
3. Zaalarmuj dyrektora placówki.
4. Dyrektor dzwoni do Wydziału Oświaty i Wychowania i Kuratorium Oświaty.
5. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób **nie wywołujący paniki!**

6. Dyrektor zarządza ewakuację zgodnie z obowiązującą instrukcją. **UWAGA!** Poinstruj uczniów o zabraniu ze sobą rzeczy osobistych – plecaków, reklamówek itp.
7. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
8. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
9. W przypadku odnalezienia podejrzanego przedmiotu nie dotykaj go i nie otwieraj.
10. W miarę możliwości ogranicz dostęp osobom postronnym,
11. Dokonaj próby ustalenia właściciela przedmiotu,
12. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

### **Wykrycie/ znalezienie bomby (podejrzanego przedmiotu)**

1. Nie dotykaj podejrzanego przedmiotu. **UWAGA!** Jeśli widzisz „bombę” to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych:
3. Zabezpiecz, w miarę możliwości, rejon zagrożenia w sposób uniemożliwiający dostęp osobom postronnym – głównie uczniom, nie narażaj siebie i innych na niebezpieczeństwo.
4. Powiadom o zagrożeniu personel szkoły oraz uczniów, w sposób nie wywołujący paniki!
5. Zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
6. Zabezpiecz ważne dokumenty, pieniądze.
7. Wyłącz lub zleć pracownikowi ds. technicznych wyłączenie dopływu gazu i prądu.
8. Otwórz okna i drzwi.
9. Usuń z otoczenia wszystkie materiały łatwopalne.
10. Nie używaj w pobliżu podejrzanego ładunku urządzeń radiowych (radiotelefonów, telefonów komórkowych).
11. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń.

### **Po wybuchu bomby:**

1. Oceń sytuację pod kątem ilości osób poszkodowanych i upewnij się, jakiego rodzaju zagrożenia spowodował wybuch.
2. Zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.
3. Udziel pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym.
4. Sprawdź bezpieczeństwo dróg i rejonów ewakuacyjnych, a następnie zarządź przeprowadzenie ewakuacji zgodnie z obowiązującą instrukcją.
5. W przypadku, gdy wybuch spowodował inne zagrożenie, podejmij działania odpowiednie do sytuacji.
6. Po przybyciu właściwych służb, bezwzględnie stosuj się do ich zaleceń

### **Otrzymanie podejrzanego przesyłki**

### **Po czym poznać podejrzaną przesyłkę?**

1. Stempel pocztowy lub nazwisko nadawcy wskazuje, że przesyłka pochodzi z innego miejsca lub innego od nadawcy, niż oczekiwano.
2. Brakuje nadawcy.
3. Przesyłka jest uszkodzona.
4. Na kopercie lub paczce są nakłucia, nacięcia, plamy.
5. Z opakowania wysypuje się proszek lub wycieka substancja.
6. Przesyłka wydziela dziwny zapach (szczególnie uważać na zapach migdałów lub marcepana).
7. Z przesyłki wydobywają się podejrzanе dźwięki.
8. Na przesyłce znajdują się odręczne napisy w podejrzanym stylu.
9. Jest podejrzenie ciężka do wymiarów („bomby listowe” ważą powyżej 50 g).
10. Namacalnie wyczuwane są kable / przewody, proszek, granulki lub substancja galaretowata.

### **Do czasu przyjazdu służb postępuj zgodnie z następującymi zaleceniami:**

1. Nie otwieraj, nie przenoś i nie rzucaj przesyłki.
2. Zabezpiecz miejsce/ pomieszczenie przed innymi osobami.
3. Sporządź listę osób mających kontakt z przesyłką.
4. Uruchoom wewnętrzne procedury.
5. Pozostań do dyspozycji służb, udzielając im niezbędnych informacji.
6. Postępuj zgodnie z instrukcjami wezwanych służb.

### **Zachowaj ostrożność! Podejrzana przesyłka może zawierać niebezpieczny materiał wybuchowy, biologiczny, chemiczny lub radiacyjny!**

#### **Jeśli przesyłka została otwarta, pamiętaj o zasadach ostrożności:**

1. Nie naruszaj jej zawartości (nie rozsypuj, nie przenoś, nie dotykaj).
2. Zamknij okna, wyłącz urządzenia wentylacyjne i klimatyzacyjne.
3. O ile to możliwe, przykryj nieznana substancję folią lub innym materiałem, w sposób uniemożliwiający rozprzestrzenianie się.
4. Opuść pomieszczenie i zamknij drzwi.
5. Umyj dokładnie ręce.
6. Odizoluj osoby, które miały kontakt z otwartą przesyłką.

## **KONTAKT Z MEDIAMI W SYTUACJI KRYZYSOWEJ**

Osoba, do której zwracają się przedstawiciele mediów:

1. Nauczyciel nieupoważniony przez dyrektora nie udziela informacji.
2. Zawiadamia niezwłocznie dyrektora w formie komunikatów.
3. Kieruje przedstawiciela mediów do dyrektora.

4. Dyrektor udziela niezbędnych informacji.
5. W szczególnych przypadkach dyrektor udziela pełnomocnictwa wybranym osobom do udzielania informacji mediom.